

FENOMENOLOGIA

AI

Fenomenologinen tutkimus: Vetäytyminen ja päällekkäisyys

Tutkimme nyt kokemuksen perustavaa ulottuvuutta — sitä, miten tietoisuutemme liikkuu vetäytymisen ja päällekkäisyyden välillä suhteessa maailmaan ja toisiin. Tämä on intentionaalisuuden dynaaminen akseli: joskus vedämme itseämme takaisin, joskus olemme tai meihin ollaan tunkeutuvasti läsnä.

Aloitetaan sulkeistamisesta. Pyydän sinua nyt hetkeksi laittamaan syrjään kaiken, mitä olet lukenut tai kuullut vetäytymisestä ja päällekkäisyydestä — psykologiset teoriat, arkipuheen introverttiudesta tai ekstroverttiudesta, käsitykset "omasta tilasta" tai "rajojen ylittämisestä". Myös fenomenologinen terminologia voi toistaiseksi jäädä taustalle.

**Kun nämä käsitteet ja teoriat on laitettu sulkeisiin — mitä jää jäljelle? Mikä on se välitön, esiteoreettinen kokemus, joka sinulle nousee, kun ajattelet tätä vetäytymisen ja päällekkäisyyden ulottuvuutta?*

08.03

*Asettuminen
rauhaan*

SINÄ

08.04

AI

Kaunis ja tiivistetty ilmaisu. "Asettuminen rauhaan" viittaa johonkin liikkeeseen, joka päättyy lepoon — ikään kuin olisi jokin paikka tai tila, johon voi laskeutua. Tässä on jo jotain olennaista: vetäytyminen ei ole pelkkää poispäin menemistä, vaan siinä on suunta *johonkin*.

Siirrytään nyt elettyyn kokemukseen. Pyydän sinua palauttamaan mieleesi yhden konkreettisen tilanteen, jossa koit tämän "asettumisen rauhaan" — hetken, jossa liikut vetäytymisen ja päälleikäyvyyden ulottuvuudella.

***Kuvaile tämä tilanne mahdollisimman kehollisesti ja aistimuksellisesti: Missä olit? Miltä kehossasi tuntui? Mitä aistimusten tasolla tapahtui? Oliko jotain, josta vetäydyit, tai jotain, joka oli liikaa läsnä ennen tuota asettumista?**

08.04

SINÄ

Kesken vauhdikasta kävelyä ja päässä pyöriviä ajatuksia poikkeen polulta järven rantaan. Isun kivelle. Katselen järvelle. Olen siinä.

08.06

AI

Tässä on jotain hyvin alkuperäistä. Huomaan kolme liikettä: vauhdin katkeaminen, asettuminen kivelle, ja sitten tuo yksinkertainen "olen siinä" — kuin tietoisuus olisi lakannut kurottamasta ja antautunut paikalle. Erityisen kiinnostava on se hetki, kun poikkeat polulta — päätös, joka ei ehkä ollut edes varsinainen päätös, vaan kehollinen vastaus johonkin.

Tutkitaan nyt tarkemmin, mihin tietoisuutesi suuntautui tässä kokemuksessa.

Kun istuit kivellä ja katselit järvelle — mihin huomiosi varsinaisesti asettui? Oliko se järven pinta, hiljaisuus, oma hengityksesi, vaiko jokin vaikeammin nimettävä? Ja mikä tapahtui niille pyöriville ajatuksille — katosiko niiden kohde, vai muuttuiko suhteesi niihin?

08.06

*Pyörivien ajatusten tärkeys hupeni.
Muistan hengityksen.*

SINÄ

08.07

AI

Juuri niin — tärkeyden hupeneminen. Et sanonut, että ajatukset katosivat, vaan että niiden *paino* muuttui. Ne ikään kuin vetäytyivät taka-alalle, menettivät otteensa. Ja tilalle tuli hengitys — kenties se oli ollut siinä koko ajan, mutta vasta nyt se nousi koetuksi.

Tässä näyttää tapahtuvan intentionaalisuuden uudelleenjärjestyminen: tietoisuus lakkaa tarrautumasta ajatusten sisältöihin ja asettuu johonkin lähempään, kehollisempaan.

Siirrytään nyt olemukselliseen vaihteluun. Kokeillaan muunnella

tätä kokemusta mielikuvituksessa, jotta löydämme sen, mikä on sille välttämätöntä.

Kuvittele sama kokemus, mutta ilman järveä — olisitko voinut asettua rauhaan samalla tavalla vaikkapa metsän keskellä tai tyhjässä huoneessa? Entä jos et olisi istunut, vaan jäänyt seisomaan? Tai jos joku toinen ihminen olisi ollut läsnä? Mikä näistä muutoksista rikkoisi kokemuksen — ja mikä voisi säilyä?

08.07

Oikeastaan yhtä hyvin löytyy samankaltainen kokemus vaikka juuri tässä, huoneessa. Kun istun toisten ihmisten seurassa, saatan tavoittaa heidän kanssaan mitä ilmeisimmin samantapaisen asettumisen rauhaan, ei tarvitse puheella täyttää tilaa.

SINÄ

08.10

AI

Tämä on merkittävä oivallus. Kokemus ei siis ole sidottu yksinäisyyteen eikä tiettyyn paikkaan — se voi toteutua myös **jaettuna**. Hiljaisuus toisten kanssa, jossa kukaan ei tunne tarvetta täyttää tilaa, on aivan erityinen intersubjektiivinen tila. Siinä vetäytyminen ei ole vetäytymistä **toisista**, vaan ehkä vetäytymistä täyttämisen pakosta — ja silti yhdessä.

Tässä alkaa hahmottua jotain olennaista: kyse ei ole niinkään **missä** tai **kenen kanssa**, vaan jostakin asenteen tai virittymisen muutoksesta.

Kokeillaan vielä vaihtelua päinvastaiseen suuntaan.

Kuvittele tilanne, jossa yritit asettua rauhaan — kenties samanlaisissa olosuhteissa — mutta se ei onnistunut. Jokin esti. Mikä se oli? Tuliko jokin liian lähelle, oliko jokin liikaa, vai pysyikö jokin sisäinen pyörre käynnissä? Mitä tämä estyminen paljastaa siitä, mikä asettumisessa on välttämätöntä?

08.10

On tietoinen hetki, mieli on levossa. Sitten mielen alkaa täyttää ratkaisematon kysymys. Esimerkiksi: miten luoda työkalu, joka perustuu fenomenologiseen reduktioon. Herään yöllä tähän pohdiskeluun. Vaikka se estää asettumisen rauhaan, minusta tuntuu, että olen ikäänkuin rauhan päällä. Tätä on vaikea sanoittaa. Olen yhä siinä, mutta tietoisena siitä, että jonkin ajan kuluttua menen tietokoneelle ja alan jatkaa siitä, mihin eilen jäin.

SINÄ

08.14

FENOMENOLOGINEN ANALYYSI – INTENTIONAALISUUS ULOTTUVUUDELLA VETÄYTYMINEN – PÄÄLLEKÄYVYYS

Tämä on erittäin rikas kuvaus — ja juuri tuossa vaikeasti sanoitettavassa kohdassa piilee jotain olennaista. Sanot olevasi "rauhan päällä", ikään kuin rauha olisi edelleen *alla*, kantavana pohjana, vaikka tietoinen mieli on jo virittynyt kohti tulevaa tehtävää. Tässä näyttäytyy intentionaalisuuden kerrostuneisuus: päällimmäinen tietoisuus kurottaa eteenpäin, mutta jokin syvempi taso pysyy asettuneena.

Ja tuossa on myös hienovarainen päällekkäyvyyden muoto — ei ulkoinen tunkeutuja, vaan *oma kysymys*, joka ei päästä irti sinusta, tai sinä et päästä irti siitä. Se tulee jopa uneen.

Olemme nyt käyneet läpi sulkeistamisen, eletyn kokemuksen, intentionaalisuuden rakenteen ja olemuksellisen vaihtelun. On aika koota yhteen, mitä tämä tutkimus on paljastanut.

Fenomenologinen synteesi ja analyysi

Tämä reduktio paljasti vetäytymisen ja päälleikäyvyyden ulottuvuuden kokemuksellisen rakenteen, joka osoittautui huomattavasti monisyisemmäksi kuin pelkkä spatiaalinen vastakkainasettelu — "oma tila" vastaan "tunkeutuminen".

****Vetäytyminen asettumisena.**** Ensimmäinen olennainen löydös on, että vetäytyminen ei ole puhdasta poispäin-liikettä, vaan sillä on positiivinen suunta: **asettuminen rauhaan**. Tämä asettuminen ei vaadi tiettyä paikkaa (järven ranta, huone) eikä yksinoloa. Se voi toteutua myös toisten kanssa jaetussa hiljaisuudessa, jossa kukaan ei koe tarvetta täyttää tilaa. Vetäytyminen osoittautuu siis vetäytymiseksi **täyttämisen pakosta** — niin ulkoisesta kuin sisäisestäkin.

****Intentionaalisuuden uudelleenjärjestyminen.**** Kokemuksessa tapahtui selvä muutos tietoisuuden suuntautumisessa. Pyörivien ajatusten "tärkeys hupeni" — ne eivät kadonneet, mutta menettivät painonsa. Tilalle nousi hengitys, joka oli ollut siinä koko ajan mutta tuli nyt varsinaisesti **koetuksi**. Tämä viittaa siihen, että asettuminen rauhaan on intentionaalinen siirtymä: tarrautuvasta, sisältöihin kiinnittyneestä tietoisuudesta kohti kehollisempaa, vastaanottavampaa läsnäoloa.

****Kerrostuneisuus ja "rauhan päällä" oleminen.**** Ehkä rikkain löydös oli kuvaus siitä, miten ratkaisematon kysymys täyttää mielen yöllä, mutta silti kokemus on "rauhan päällä"

olemista. Tässä paljastuu intentionaalisuuden vertikaalinen rakenne: päällimmäinen tietoisuus kurottaa kohti tehtävää, mutta syvempi, kantava kerros säilyy asettuneena. Päällekäyvyys — tässä tapauksessa oman kysymyksen lakkaamaton läsnäolo — ei välttämättä tuhoa rauhaa, vaan voi asettua sen *päälle*. Rauha toimii ikään kuin pohjana, joka mahdollistaa myös intensiivisen ajattelun.

****Mikä on välttämätöntä?*** Olemuksellinen vaihtelu osoitti, että asettuminen rauhaan ei edellytä tiettyä ympäristöä, yksinäisyyttä tai edes ajatusten vaimenemista. Sen sijaan välttämättömältä näyttää tietoinen *hetki* — eräänlainen sisäinen ele, jossa jokin päästää irti — sekä kyky antaa asioiden olla täyttämättä tilaa. Estyminen tapahtuu, kun tämä päästäminen ei onnistu, kun jokin vaatii jatkuvaa huomiota